

I. SEREDA

Nikolaev

**TEACHERS OF PHILOLOGY OF MASTER'S LEVEL TRAINING
IN UKRAINE AND ABROAD**

In this article a comparative analysis of the features implemented training of master's level in Ukraine and abroad. The general approaches to the organization and content of the master's training in Ukraine, Europe, USA. The main features of the educational degree «Master» and euromaster. Identify common trends and differences master training. Traced the path of modernization of national higher philological education master's level.

Key words: Master, euromaster, especially the Master training philologist, competence hike, modernization of philological education.

И. В. СЕРЕДА

г. Николаев

ПОДГОТОВКА ФИЛОЛОГОВ МАГИСТЕРСКОГО УРОВНЯ В УКРАИНЕ И МИРЕ

В статье осуществлён сравнительный анализ особенностей подготовки филологов магистерского уровня в Украине и мире. Рассмотрены общие подходы к организации и содержанию магистерской подготовки в Украине, странах Европы, США. Определены основные черты образовательной степени «Магистр» и евромагистра. Выделены общие тенденции и отличия магистерской подготовки. Начертаны пути модернизации отечественного высшего филологического образования магистерского уровня.

Ключевые слова: магистр, евромагистр, особенности подготовки магистра-филолога, компетентностный подход, модернизация филологического образования.

Стаття надійшла до редколегії 17.08.2015

УДК 378.011.3-051

СІ ДАОФЕН

м. Київ

innagek68@mail.ru

**ДІАГНОСТИКА СПІВАЦЬКОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ ДО ВИКОРИСТАННЯ
ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

У статті розглядаються проблеми фахової підготовки майбутніх вчителів музики, концентрується увага на підготовці до продуктивної музично-педагогічної діяльності. Підкреслюється важливість інноваційних технологій, які зорієнтовані на формування творчого мислення майбутніх вчителів музики. Простежується система діагностування співацької підготовленості для здійснення ефективного фахового навчання. Визначені завдання діагностичного етапу експерименту: узагальнення досвіду співацької підготовки; вивчення досвіду роботи зі шкільними хоровими колективами; визначення ціннісного співвідношення співацьких знань та вмінь студентів у процесі активного використання інноваційних технологій; розробка та перевірка методики визначення рівнів сформованості співацької підготовленості у процесі індивідуальних та групових фахових занять за визначеними критеріями.

Ключові слова: фахова підготовка, інноваційні технології, творче мислення, співацька підготовленість.

На сучасному етапі розвитку мистецької освіти важливим завданням є «поєднання цілісності процесу виховання, єдності ролі як інтелекту, так і емоцій в ньому, з принципом індивідуального вивчення особистості, її характеру» [2, 63]. Виходячи з позиції розуміння навчання у вищій школі мистецької освіти як управлінського процесу, який забезпечує

врахування змісту та категорій навчання й способів досягнення поставлених цілей, формування співацької підготовленості майбутніх учителів музики доцільно розглядати з точки зору педагогічного керівництва ним.

Проблеми фахової підготовки майбутніх учителів до продуктивної музично-педагогічної діяльності, активізації їх творчого

потенціалу приділяли увагу багато науковців, а саме: Л. Арчажникова, Л. Надирова, І. Немикіна, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Рудницька, О. Щолокова та ін. Вони виокремлювали саме художньо-творчий аспект фахової діяльності вчителя музики, як один із найголовніших. У роботах науковців (А. Авдієвського, А. Болгарського, І. Коваленко, П. Ковалика, А. Козир, О. Кузнецової, Л. Куненко, П. Ніколаєнко та ін.) розглядається підготовка майбутнього вчителя музики до співацької діяльності в аспекті педагогічної інноватики.

Доречно зазначити, що інноваційні тенденції є суттєвим елементом розвитку освітньої сфери. Адже інновації є нововведенням у педагогічну діяльність, що підвищує її ефективність. Інноваційні технології зорієнтовані на формування творчого мислення майбутніх учителів музики, на вирішення поставлених завдань. Разом з тим, аналіз робіт з проблеми співацької підготовки студентів інститутів мистецтв свідчить, що зміст їх, в основному, стосується викладачів виконавських навчальних закладів, які здійснюють підготовку фахівців до виконавської діяльності. Так в працях китайських (Бі Фуджі, Ван Ігао, Вей Лімін, Вей Шушеня, Лін Хай, Лі Цзихуа, Лі Чженьсі, Лі Цзинлінь, Сяо Су, Тан Чиці, У Чень, Чжу Сяомань, Чжан Ченяу, Цю Лі, Ян Хун Нян, Ма Ге Шунь, Сюй Дин Чжун та ін.), українських авторів (В. Антонюк, Д. Аспелунд, А. Болгарський, Б. Гнидь, Н. Гребенюк, Л. Дмитрієв, О. Комісаров, А. Саркісян, Ю. Юцевич та ін.) розглядаються загальні проблеми вокально-виконавського мистецтва.

Діагностування співацької підготовленості майбутніх учителів музики є вкрай важливим для здійснення їх ефективного фахового навчання. Адже в інститутах мистецтв педагогічних університетів займаються студенти з різною довузівською підготовкою, особливо у сфері співацького навчання (музичні школи, музичні та педагогічні коледжі, які акцентують свою увагу, в основному, а інструментальних спеціалізаціях). Тому основним завданням співацької підготовки майбутніх учителів музики, особливо в навчальному хоровому колективі є діагностування наявних співацьких знань, умінь та навичок з метою їх поступового закріплення та удоскона-

лення. У цьому процесі важливим є оволодіння вокально-виконавською технікою, на що особливу увагу звертали В. Антонюк, Н. Гребенюк, В. Ємельянов, Л. Дмитрієв, К. Матвеева, А. Менабені, А. Саркісян, а також Вей Лімін, Гу Юй Мей, Лін Хай, Лі Чуньпен, У Лін Фень, Чжен Сяо Ін, Чжоу Чжен Сун, Цзін Нань та ін. Вони наголошували на відпрацюванні методів та прийомів формування вокальних умінь та навичок у процесі співацької діяльності.

Мета діагностування співацької підготовленості майбутніх учителів музики на констатувальному етапі експерименту полягала у визначенні напрямків впровадження змістово-структурної системи формування означеного феномена відповідно до розробленої нами критеріальної визначеності у поєднанні кількісного й якісного аналізу рівнів його сформованості у студентів музично-педагогічних факультетів та інститутів мистецтв педагогічних університетів.

З метою вивчення реального стану досліджуваної проблеми на практиці були визначені наступні завдання діагностичного етапу експерименту, а саме: узагальнення досвіду співацької підготовки майбутніх учителів музики; вивчення досвіду роботи вчителів музики з керівництва шкільними хоровими колективами; визначення ціннісного співвідношення співацьких знань та вмінь студентів музично-педагогічних факультетів та інститутів мистецтв у процесі активного використання інноваційних технологій; розробка та перевірка методики визначення рівнів сформованості співацької підготовленості студентів у процесі індивідуальних та групових фахових занять за визначеними критеріями тощо.

Для проведення серії діагностичних завдань констатувального експерименту була розроблена методика вивчення стану досліджуваної проблеми, яка включала: спеціальні та довготривалі спостереження за змістом та ходом навчального процесу на лекційних та практичних курсах з методики музичного виховання, індивідуальних заняттях з хорового диригування, на заняттях хорових колективів; анкетування, тестування, бесіди та інтерв'ю, які проводились серед викладачів

та студентів; експертні судження та оцінки фахівців даного профілю [1, 49]. Діагностування проводилося на основі визначених критеріїв співацької підготовленості майбутніх учителів музики з урахуванням того, що означений феномен є інтегральним поняттям, що складається з багатьох складових, що виявляється у вільній, свідомій, ініціативній, внутрішньо необхідній співацькій діяльності та проявляється у процесі спілкування з музичним мистецтвом.

Експериментальні завдання для виявлення ґрунтовності підготовки майбутніх учителів музики нами були поділені за визначеними критеріями співацької підготовленості майбутніх учителів музики. Так на пізнавально-спонукальному – як основної сфери діяльності вчителя музики, системоутворюючого фактору ефективної фахової підготовки, що є обов'язковою умовою становлення вчителя музики як творчої особистості та як фахового навчання. На орієнтаційному – як здатності до засвоєння сукупності співацьких знань, вмінь та навичок. На цьому етапі експериментальної роботи також важливо було виявити ефективність засобів виконання професійної діяльності, що дозволяють осмислювати процес спілкування (спостерігати, розуміти), прогнозувати ситуації спілкування, уміння інтуїтивно визначати стан співрозмовника, проникати в думки, почуття, переживання у його внутрішній світ.

Експертний етап експериментальної роботи дозволив засвідчити наявність установок на активну творчу співацьку діяльність, що спрямована на самопізнання та самовдосконалення. Рефлексивний аналіз цієї діяльності полягає у розвитку творчих здібностей майбутнього вчителя музики, його художньо-інтуїтивного прогнозування, самоконтролю за процесом прийняття власних рішень, здатності до самопізнання та рефлексивних дій.

У процесі діагностування співацької підготовленості майбутніх учителів музики важливим був етап, який пов'язаний з розвитком пізнавальної активності, самостійності студентів у художньо-творчій діяльності, що сприяло формуванню їх емпатійності, гнучкості. Цей процес ґрунтується на індивідуально-особистісному підході до досягнення музич-

них творів та ступінь виразу емоційного ставлення студента до соціального довкілля, тощо. Важливим було також з'ясування того, як майбутні вчителі музики передбачають у практичній роботі управління художньо-творчою діяльністю школярів, їх поведінкою тощо. При цьому треба було виявити, чи можуть студенти зберігати власне творче самопочуття в процесі прилюдної музично-педагогічної діяльності, а також інтерес і потребу в спілкуванні, як домінуючу спрямованість, наскільки у них сформовані комунікативні уміння і навички взаємодопомоги, творчого спілкування тощо.

Для вирішення поставлених завдань на діагностувальному етапі експерименту були використані наступні методи: педагогічне спостереження; вивчення нормативних документів, аналіз навчальних програм, аналіз практичного досвіду майбутніх учителів, їх самооцінки, опитування (письмове та усне), стандартизоване та вільне інтерв'ювання студентів інститутів мистецтв та музично-педагогічних факультетів педагогічних університетів, викладачів ВНЗ й учителів музики загальноосвітніх шкіл, проведення вибіркового бесід з респондентами, анкетування; моделювання педагогічних ситуацій, метод експертної оцінки у процесі виконання фахових завдань та репетиційних занять, метод статистичної обробки експериментальних даних тощо.

У процесі опитування реципієнтів ми намагалися абстрагуватись від багатогранності необхідних учителю музики якостей з метою спрощення анкет-тестів, що сприяло досягненню більшої точності у відповідях студентів. Цей етап констатувального дослідження дозволив виявити прояви певних діагностичних ознак, адже його важливим завданням був порівняльний аналіз визначення діагностичної значущості визначених ознак співацької підготовленості майбутніх учителів музики у порівнянні з результатами анкетування педагогів-практиків.

Отримані результати констатувального експерименту відповідно до критеріїв і показників сформованості мотиваційно-спрямованого, технологічно-компетентнісного та креативно-діяльнісного компонентів дозво-

лили здійснити розподіл респондентів за трьома рівнями сформованості співацької підготовленості майбутніх учителів музики до продуктивної діяльності.

У процесі цієї роботи мотиваційно-спрямований компонент дозволив визначити міру інтересу майбутніх учителів музики до співацької діяльності, активізацію, цілеспрямованість і ефективність навчання. Технологічно-компетентнісний компонент сприяв визначенню обсягу ерудиції студентів у різних видах співацької діяльності, що забезпечувало комплекс професійних знань необхідних для шкільної практики майбутніх вчителів музики. Креативно-діяльнісний компонент у структурі співацької підготовленості майбутніх учителів музики передбачав їх готовність до творчого використання інноваційних технологій у вокально-хоровій діяльності, прояв творчої активності в практичній роботі.

Результати анкетування дозволили виявити низку причин, що пов'язані з вивченням ставлення студентів до обраної професії, а саме: задоволення майбутньою професією; динаміку зростання успішності від курсу до курсу; врахування чинників, що впливають на формування задоволеності (фахові; соціально-психологічні, психолого-педагогічні), диференційовано-психологічні); проблеми професійної мотивації, або система та ієрархія мотивів, що визначають позитивне або негативне ставлення до обраної професії.

За результатами нашого дослідження у 38% опитаних студентів I–IV курсів інститутів мистецтв були зафіксовані високий та середній мотиваційний комплекс. Це свідчить про те, що активність студентів у процесі опанування педагогічною професією мотивована самим змістом діяльності вчителя, прагненням досягти в ній певних позитивних результатів, спроможністю якнайповнішої самореалізації саме в даному виді роботи.

З метою діагностування компетентності співацької підготовленості майбутніх учителів музики нами були використані діагностичні методики, які дозволили розглядати структуру компетентності вчителя музики у такій послідовності: професійні знання, їх зміст, типи і види знань. При цьому було важливо, щоб знання не були добіркою абстракт-

них понятійних елементів, а відбивали діалектику пізнання (від загального до конкретного і навпаки), з обов'язковим урахуванням їхнього місця в пізнавальному процесі, а також сутнісних особливостей кожного типу фахових знань.

Для діагностування креативно-діяльнісного компонента співацької підготовленості майбутніх учителів музики нами широко використовувалися діагностичні тести А. Кареліна [4, 181–185], експериментальні завдання С. Сисоєвої [5, 212–221], модифікована методика визначення креативності особистості за В. Петрушиним [3, 455–456], та серія творчих завдань (імпровізаційних – з метою діагностування здатності студентів до творчого музичного мислення; інтерпретаційних – як творче тлумачення музичних творів).

Використана нами серія діагностичних завдань була спрямована на виявлення рівнів творчого розвитку майбутніх фахівців за ступеню самостійності у виборі прийомів та методів педагогічної рефлексії, а також міри використання імпровізаційних підходів до художньо-творчого процесу, уміння створювати креативне середовище для взаємного розвитку суб'єктів педагогічної взаємодії, тощо.

У висновках доречно підкреслити, що зведені результати діагностичного експерименту дозволили встановити наступне співвідношення рівнів сформованості співацької підготовленості майбутніх учителів музики з використанням інноваційних технологій: 81,9% студентів від загальної кількості учасників експерименту відповідали вимогам середнього та низького рівнів сформованості співацької підготовленості майбутніх фахівців і лише 18,1% студентів відповідали високому рівню розвитку означеного феномена. Отримані результати підштовхнули до розробки та впровадження експериментальної методики формування співацької підготовленості майбутніх учителів музики з використанням інноваційних технологій.

Список використаних джерел

1. Козир А. В. Діагностика основ професійної майстерності майбутнього вчителя музики / А. В. Козир // Гуманітарний вісник Переяслав-Хмельницького держ. пед. ун-ту імені Григорія Сковороди: наук. - теоретич. зб. — Переяслав-Хмельницький, 2005. — Вип. 6. — С. 45–49.

2. Митина Л. М. Психология профессионального развития учителя / Л. М. Митина. — М. : Флинта, 1998. — 200 с.
3. Петрушин В. И. Психология и педагогика художественного творчества: учеб. пособие / В. И. Петрушин. — М. : Академический Проект : Гаудеамус, 2008. — 490 с.
4. Психологические тесты в 2-х т. /под ред. А. А. Карелина. — М. : ВЛАДОС, 2003. — Т. 1. — 312 с.
5. Сисоева С. О. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті: монографія / Світлана Олександрівна Сисоева. — К. : Віпол, 2001. — 502 с.

СИ ДАОФЕН

Kiev

DIAGNOSIS OF FUTURE TEACHERS SINGERS MUSIC FOR INNOVATIVE TECHNOLOGIES

In the article the problem of professional training of future music teachers, focused attention on preparing for productive musical and educational activities. The importance of innovative technologies focused on the formation of creative thinking of the future teachers of music. There has system diagnostics singers preparedness for effective professional learning. Defined objectives diagnostic phase of the experiment: the singers generalization of experience training; study experience with school choirs; determining value ratio singers knowledge and skills of students in the active use of innovative technologies; develop and test methods for determining the levels of preparedness of the singers in the individual and group professional classes according to specific criteria. In the process of diagnosing the singers readiness of the future teachers of music was an important step, which is associated with the development of cognitive activity and independence of students in the artistic and creative activities that contributed to the formation of empathy, flexibility. This process is based on individual and personal approach to music comprehension and expression level of student emotional attitude to the social environment, and more. It was also important to find out how future music teachers provide in practice management artistic and creative activity of students, their behavior and so on. For the purpose of diagnosing preparedness singers competence of future teachers of music we were used diagnostic techniques that allow competence to examine the structure of the music teacher in the following order: professional knowledge, their content types and knowledge. It was important that knowledge was not a selection of abstract conceptual elements and reflect the dialectic of knowledge (from general to specific and vice versa), with the obligatory view of their place in the cognitive process and the essential features of each type of expertise.

Key words: professional training, innovative technology, creative thinking, singers preparedness.

СИ ДАОФЕН

г. Киев

ДИАГНОСТИКА ПЕВЧЕСКОЙ ПОДГОТОВЛЕННОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ МУЗЫКИ К ИСПОЛЬЗОВАНИЮ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

В статье рассматриваются проблемы профессиональной подготовки будущих учителей музыки, концентрируются внимание на подготовке к продуктивной музыкально-педагогической деятельности. Подчеркивается важность инновационных технологий, которые ориентированы на формирование творческого мышления будущих учителей музыки. Прослеживается система диагностирования певческой подготовленности для осуществления эффективного профессионального обучения. Определены задачи диагностического этапа эксперимента: обобщение опыта певческой подготовки; изучение опыта работы со школьными хоровыми коллективами; определение ценностного соотношения певческих знаний и умений студентов в процессе активного использования инновационных технологий; разработка и проверка методики определения уровней сформированности певческой подготовленности в процессе индивидуальных и групповых профессиональных занятий по определенным критериям. В процессе диагностирования певческой подготовленности будущих учителей музыки важным был этап, который связан с развитием познавательной активности, самостоятельности студентов в художественно-творческой деятельности, что способствовало формированию их эмпатийности, гибкости. Этот процесс основывается на индивидуально-личностном подходе к постижению музыкальных произведений и степень выражения эмоционального отношения студента к социальной окружающей среды и тому подобное. Важным было также выяснение того, как будущие учителя музыки предусматривают в практической работе управления художественно-творческой деятельностью школьников, их поведением. С целью диагностики компетентности певческой подготовленности будущих учителей музыки нами были использованы диагностические методики, которые позволили рассматривать структуру компетентности учителя музыки в такой последовательности: профессиональные знания, их содержание, типы и виды знаний. При этом было важно, чтобы знания не были подборкой абстрактных понятийных элементов, а отражали диалектику познания (от общего к частному и наоборот), с обязательным учетом их места в познавательном процессе, а также существенных особенностей каждого типа профессиональных знаний.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, инновационные технологии, творческое мышление, певческая подготовленность.

Стаття надійшла до редколегії 29.05.2015